

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Shoftim

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5565 [1804/1805]

יח

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9656

כָּכָל-הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ אֶךְ הַצִּילָנוּ
 בַּאֲהַיּוֹם הַזֶּה: (טו) וַיִּסְרוּ אֶת-
 אֱלֹהֵי הַגֹּבַר מִקִּרְבָּם וַיַּעֲבְדוּ
 אֶת-יְהוָה וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ בְּעַמְלֵי
 יִשְׂרָאֵל: (יו) וַיַּצַּעְקוּ בְּנֵי עַמּוֹן
 וַיַּחֲנוּ בְּגִלְעָד וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
 וַיַּחֲנוּ בְּמִצְפָּרָה: (יח) וַיֹּאמְרוּ
 הָעַם שָׂרֵי גִלְעָד אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ
 מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר יִחַל לְהִלָּחֵם
 בְּבָנֵי עַמּוֹן יְהִי לְרֹאשׁ לְכָל
 יִשְׂבֵי גִלְעָד:

יא (א) וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הַיָּד

רש"י גבור

טוה רוא מיט אונס , וויא עס דיק גוט
 דינקט , נור רעטע אונס דיוס מאל !
 (טו) זיא שאַפֿטן הירוויף דיא פֿרעמדן
 געטר פֿאַן זיך , אונד דיהנטן דעם עוויגן .
 נון קאנטע ער דעם עלענדע ישראל'ס
 ניכט לענגר צוועהן . (יו) אַלס נון דיא
 זעהנע עמון'ס אויפֿגבאָטן וואורדן , אונד
 איין לאַגר אין גלעד בצאָגן , פֿרואַמלטן
 זיך אויך דיא קינדער ישראל , אונד
 לאַגרטן זיך צו מצפה . (יח) דאָ שפראַך
 דאָן פֿאַק , נעמליך דיא פֿירשטן גלעדס ,
 אונטער איינצאָנדר : וועלכֿר מאַן , דען
 ערשטן אַנגריף וואַגט ווידר דיא זעהנע
 עמון , דעה זאָלל דאָ אַבֿרהויפט פֿאַן
 גאַנץ גלעד ווערן .

יא (א) ופתח דעד גלעהו , וואד איין

באור

אויבנו אל תעזיבו . (טו) וחקצר כפשו ,
 לדעת הרב המורה (פ' מ"א חלק א') יהי'
 כפשו רכזו , ופי' הכתוב , פסק רכזו מענות
 ישראל , וטעם בעמל כמו מעמל , וכן והכותר
 כ"ה כ"ב , ויהי' תרגומו : (ער גאב דען פארזאץ אויף , ישרא לו פלאגן .) אמנס לדעת רש"י
 ורד"ק יהי' זה דרך משל כחבריו , ויתעכב אל לבו (בראשית ו'ו') המו מעילו (ירמיו' ל"א
 כ') , ודברה תורה כלשון ב"א . וכתב רש"י על פסוק ותקצר נפש העם בדרך (במדבר כ"א
 ד') , כל דבר הקשה על האדם , כופל בו לשון קצור נפש , כאדם שטורס בא עליו , ואין דעתו
 רחבה לקבל אותו דבר , כו' . וסוף דבריו , כללו של פי' כל לשון קצור נפש בדבר , לשון שאין יכול
 לסובלו הוא , שאין הדעת סובלתו , וע"פ דבריו תרגמתי . (יו) ויחנו בגלעד , וכאן היתה
 המלחמה , ודעת הרד"ק שהיתה המלחמה בארץ עמון , כי כשרא בני עמון את ישראל כאספוס ,
 שבו לארנס , ויפתח שלח מלאכיו אל ארץ בני עמון . ולא ידעתי מה הכריחו לכל זה ? גם
 הכתוב כי באת אלי להלחם בארצי יגיד נגדו . והיותר כפלא מה שהביא ראיה מהכתיב וימכפה
 גלעד עבר בני עמון , החס כתוב עבר אל ארץ בני עמון ? ואי קשיא ליה ויכס מערוער כו'
 עשרים עיר , האם לא נשמע ולא נהיה לנגש אויב מארץ אשר בא בה להלחם , ולרדפו עד תך
 ארצו ? (יח) שריו גלעד , ושרי גלעד , או דברי העם כפי שריו גלעד .

יא (א) בן אשה זונה , פי' רלב"ג בן אשה משבט אשר , ולפי שלא נאמת לאחד מבני
 השבט , קראה זונה , ע"כ . והוא מתוספתא , כד הות איתתא דרחמא
 גברא דלא משבטה , הות נפקא מבי נשא בלא אחסנתא , והיה איכסי קרין לה פיכדקיתא .
 אמנס . רד"ק פי' נולד מאשה בלא כתובה וקידושין , וכן פי' הר"ש אברבנאל , וכן
 מתורגם . ויחלקטו , אחת אחת עד שהיו רבים וינאו עמו . ויצאו עמו , ידמס שהיה
 יפתח

סס אומה : (טו) ותקצר נפשו בעמל . כניכול
 לא היה רחבת מקום ליסבול וליכנס סס נרה שהיה
 לו בעמל ישראל : (יו) ויצעקו . כאספו על ידי
 כדו ?
 (ד) וילחמו

טאפערער מאן, אבר דער זאָהן איינר
 הורע . גלעד צייגטע דיון יפתח .
 (ב) גלעד'ס עהיפרוויא אבר גבאהר
 איהם אויך זעהנע , אונד אלס דיוע
 גראָס וואורדן , פֿרטריבן זיא יפתח ,
 דען זיא זאָטן : דוא קאנסט ניכט אין
 אונזרס פֿאטערס הויז מיט ערבן , ווייל
 דוא דער זאָהן איינר פֿרעמדן פֿרוויא
 ביוט . (ג) יפתח מוסטע אלזאָ פֿליהן
 פֿאָר וויינן ברודרן , אונד ער ליס זיך אין
 דער לאַגראַשאַפֿט טוב נידר . נאָך אונד
 נאָך , גועלטע זיך היר לאַזעס גוינדל
 צו איהם , דיא מיט איהם (אויף שטרייפֿ־
 רייען) אויסצאָגן . (ד) איין יאהר דאָ
 רויף , בראָך דער קריג אויס , צווישן
 עמון אונד ישראל . (ה) אלס נון דיא
 זעהנע עמון קריג פֿיהרטן מיט ישראל ,
 דא גינגן דיא עלטסטן גלעד'ס הין , דען
 יפתח פֿאָס לאַנדע טוב אַכצוהאַלן .
 (ו) זיא שפראַכן צו איהם : קאם , זייא
 אונזר אַנפֿיהרר , אונד לאַס אונס ווידר
 דיא זעהנע עמון שטרייטן ! (ז) יפתח
 אַנטוואַרטעטע דען עלטסטן גלעד'ס :
 איהר האַסט מיך יא . האַבט מיך יא
 אויס

גבור חיל ורוחא בן־אשה
 זונה ויולד גלעד ארת־יפתח :
 (ב) ותלד אשת־גלעד לו בנים
 ויגדלו בני־האשה ויגרשו את־
 יפתח ויאמרו לו לא־תנהל
 בבית־אבינו כי בן־אשה אהרת
 אָתָּה : (ג) ויברח יפתח מפני
 אחיו וישב בארץ טוב ויהלקמו
 אל־יפתח אנשים ריקים ויצאו
 עמו : (ד) ויהי מימים וילחמו
 בני־עמון עם־ישראל : (ה) ויהי
 בא־אשר־נלחמו בני־עמון עם־
 ישראל וילכו זקני גלעד לקחת
 ארת־יפתח מארץ טוב :
 (ו) ויאמרו ליפתח לכה והייתה
 לנו לקצין ונלחמה בבני עמון :
 (ז) ויאמר יפתח לזקני גלעד
 הלא אתם שגאתם אתי

באור

רש"י וחגרשוני

יפתח מכהיגס והיו הולכים למלחמה תמיד ,
 ומשם ספרו אכלס (רלכ"ג) . (ד) מימים ,
 זכה , כמו מימים ימימה (שמות י"ג י') וכן ימים תהיה גאולתו (ויקרא כ"ה כ"ט) *
 ואקשוב שהוא מעת בריסת יפתח , ואמר כי שנה אחר בריסתו היל הדבר שנבעקו בני עמון
 האמור לעיל , וכן פי' רש"י וילחמו בני עמון , האמור למעלה , והסיפור מגירש יפתח
 הקדמה אל הבא . (ו) לקצין , שסע"מ קריס וקציר , ונזר לדעתי מן קץ , ואשר יבא
 ואשר יבוא לפני העם יקראכן , כי תמיד הוא בקנה העם , רכיתי לומר , לפניהס , ונקרא
 בל"א (אנפיהרר) וכן כל איש הגדול מאתו , בל"א (איין פרגוענטער) , וכן שמשה אנשים
 מקנותס (להלן י"ח ב') אפשר יהי טעמו מגדוליהס

מכלל יופי

יא (ג) בארץ טוב , ארון הארץ הי' שמו טוב , וי"ח בארעא טבא : (ו) לקצין ,
 לראש

והגד' שוני מבית אבי ומדוע
 באתם לי עתה פאשר צר לכם:
 (ח) ויאמרו זקני גלעד לא יפתח
 לכן עתה שבנו אליך והלכת
 עמנו ונלחמת בבני עמון והיית
 לנו לראש לכל ישיבי גלעד:
 (ט) ויאמר יפתח אל זקני גלעד
 אם משיבים אתם אותי להלחם
 בבני עמון ונתן יהוה אותם
 לפני אנכי אהיה לכם לראש:
 (י) ויאמרו זקני גלעד לא יפתח
 יהוה יהיה שמע בינותינו אם
 לא כדברך כן נעשה:
 (יא) וילך יפתח עם זקני גלעד
 וישימו העם אותו עליהם לראש
 ולקצין וידבר יפתח את כל-

דבריו רש"י

למעלה : (יא) את כל דבריו . התכאי
 שכינהם : לפני ה' במצפה . למקום שחאסמו כולם
 שהשכינה

אויס מיינעס פֿאַטֿרס הויזגטריכן, ווארום
 קאמט איהר צו מיר , יעצט , דא איהר
 אין נאָט וייד ? (ח) וואהרליך , שפראַכֿן
 דיא עלטסטן גלעד'ס צו יפתח , יעצט
 זינד וויר ווידר צו דיך צוריקקעהרט ,
 (דאז דייסט : וויר זינד ווידר דיינע
 פֿרײַנדע ,) ווען דוא מיט אונז ציהוט
 אונד מיט דען זעהנן עמוֹן'ס שטרײַטוט ,
 זאָ זאלוט דוא דאז אַכרהויפט פֿאַן גאנץ
 גלעד זיין . (ט) הירויף שפראַך יפתח
 צו דען עלטסטן גלעד'ס : ווען איהר מיד
 נון צוריק פֿיהרט , מיט דען קינדערן עמוֹן
 צו שטרײַטן , אונד דער עוויגע גיבט
 זיא הין פֿאַר מיר , ווערד' איך אלסדאָן
 אַייער אַכרהויפט בלייבן ? (י) דא
 אנטוואַרטן דיא עלטסטן גלעד'ס : דער
 עוויגע זייא צוהערער צווישן אונס , אַב
 וויר ניכט זאָ טוהן , וויא דוא גשפראַכֿן
 האַסט . (יא) יפתח גינג היראויף מיט
 דען עלטסטן גלעד'ס , אונד דאז פֿאַלק
 וועהלטע איהן , צום אַכרהויפט אונד
 אַנפֿיהרער איבד זיך . יפתח אכר ווידר-
 האַלטע

באור

מגדוליהם , מהשזונים שבהם . (ח) לכן
 עתה שבנו אליך , טעם מלת לכן פה , וכן
 מלת שבנו יקשה קצת , כי לא הם ההלכו
 מיפתח כ"א הוא עאתם , לכן דעתי כי אין טעם שבנו פה תנועה מקומית , אלא תנועה הלכ
 והמחשבה ממה שהי' , כטעם שב אי נאום ה' . ואמרו זקני גלעד א תשוב לבנו עונות ראשונים ,
 כי עתה כהפך לבנו אליך , (אונזרע גזיכונגן גענן דיך האבן זיך גענדערט .) ואם תלך עמנו ,
 והיית לראש לכל יושבי גלעד , וזה רב ממה שאמרו והיית לבנו לקצין , למען יתפעל מהגדולה אשר
 אמרו לגדלו , וילך עמכם . ואם לא רצינו לרקדק מלת שבנו , יהי' פירושו כ"ש הרי"א : לכן ,
 (על שעשינו עמך רעה) באנו איד בעצמינו , וכבר נוד . ותרגומו : (דא וויר כון זעלבזט צו
 דיר גקאמן כו') . (יא) לפני ה' במצפה , כתב רד"ק בספר יהושע (י"א ג') , הוא
 המצפה שהיו מתקננים עם ישראל תמיד , אם היו נריכים למלחמה , או לדבר גדול , כמו
 בדבר יפתח , ובדבר פלגש בגבעה , וכן אמר שמוא קננו אלי את כל ישראל המצפה (ש"א
 ז') , מפני התשועה הגדולה שנעשה שם , והי' שם מזבח , ובית מקודש לתפילה ולקנות
 כל ישרא , ושם דבר יפתח את דבריו , כלומר התכאי שכינהם לפני ה' . ורש"י פי' שהשכינה

האלטע זיינע אפרערע , פֿאַר גאַט צו מצפה . (יב) נון שיקטע יפתח אבֿ געוואַנדטן און דען קעניג דער קינדר עמון , אונד לים איהם זאגן : וואס האַסט דוא ווידר מיך , דאס דוא מיין לאַנד מיט קריג בציהסט ? . (יג) דער קעניג דער קינדר עמון אנטוואַרטטע יפתח'ס אבֿ געוואַנדטן : ישראל האט , אויף זיינר ריזע אויס מצרים , מיין לאַנד , צווישן דעם אַרנון , יבק , אונד ירדן וועגֿ גענאַמן , גיב עם אלזאָ פֿרידליך ווידר צוריק . (יג) יפתח אבֿר שיקטע אבֿרֿ מאלס אַבגעוואַנדטע , און דען קעניג דער קינדר עמון . (טו) מיט דעם אויפֿֿ טראַגע : יפתח לעסט דיר זאגן , ישראל האט ווערר דאזלאַנד מואב'ס נאך דאז לאַנד דער זעהנע עמון וועגגענאַמן .

(טו) דען אויף דעם צוגע פֿאַן מצרים הערויף

דבריו לפני יהוה במצפה : (יב) וישלח יפתח מלאכים אלֿ מלך בניֿ עמון לאמר מדהֿלי וְלךֿ כיֿ באת אלי להלחם בארצי : (יג) ויאמר מלך בניֿ עמון אלֿֿ מלאכי יפתח כיֿֿ לקח ישראל אתֿֿ ארצי בעלותו ממצרים מאַרנון ועדֿֿ תיבק ועדֿֿ הירדן ועתה השיבה אתהֿן בשלום : (יד) ויוסף עוד יפתח וישלח מלאכים אלֿֿ מלך בניֿ עמון : (טו) ויאמר לוֿ כהֿ אמר יפתח לאֿֿ לקח ישראל אתֿֿ ארץ מואב ואתֿֿ ארץ בניֿ עמון :

(טו) כיֿ בעלותם ממצרים ויֿלךֿ ישראל

באור

רש"י

שהשכינה שופט על רוב זיבור : (טו) עד ים סוף . בדומה של ארץ חדום וארץ חדום בדומה של ארץ כנען

שורה על רוב הזיבור . (יב) באת אלי להלחם , שעורו : באת אלי בארצי להלחם , כ"ש ויחכו בגלעד (לעיל י"ז) . (יג) מאַרנון , הארץ שבין הנהרות האלה . דע , כי ארץ עמון במזרח הירדן , ובנגב עמון ארץ סיסון האמורי אשר לקח ממואב , כ"ש והוא נלחם במלך מואב הראשון , ויקח את כל ארצו (במדבר כ"א כ"ו) , וארץ מואב בנגב אמורי , והנה נאסר לישראל לקחת ארץ אשר היתה בעת בואם לארץ ביד עמון ומואב , אך ארצם אשר היתה ביד סיסון בעת ההיא איתו לקחו , וכן נאמר , וכל ערי הגלעד וזכני ארץ בני עמון (יהושע י"ג כ"ג) , ושלח מלך עמון ליפתח להשיב לו את ארצו אשר לקח מיד סיסון , ויפתח השיבו , לא לקח ישראל את ארץ בני עמון , כאשר לא לקח את ארץ מואב , כ"א ארץ סיסון האמורי . ומה שאמר מארכוֿן ועד יבוק לא על כל הארץ אשר בין הנהרות האלה אמר , כי רובה לקח סיסון ממלך מואב . (טו) במדבר עד ים סוף , כמו שנאמר ויסב אהים את העם דרך המדבר ים סוף (שמות י"ג י"ט) , אמנם רש"י פי' עד ים סוף בדומה של ארץ חדום , כרחה דעתו כי המדבר הזה איננו בין מצרים וים סוף , כ"א בין ים סוף לארץ חדום , ובמדבר הזה הלכו בנסעם מהר ההר לסבוב את ארץ חדום , כמו שנאמר ויבכו מהר ההר דרך ים סוף לסבוב את ארץ חדום (במדבר כ"א ד') . ובאמת יקשה כוונת הכתוב , לא ידענו מה זה שלח יפתח להגיד שהלך ישראל במדבר עד ים סוף ? אם לא שנקבל הנראה מדעת רש"י ז"ל , ואז שלח יפתח להגיד זה , לתת תוקף למה שאמר לא לקח ישראל את ארץ מואב , וכך אמר : הלא תראה , שנאמר ב

הארץ שבין הנהרות האלה . דע , כי ארץ עמון במזרח הירדן , ובנגב עמון ארץ סיסון האמורי אשר לקח ממואב , כ"ש והוא נלחם במלך מואב הראשון , ויקח את כל ארצו (במדבר כ"א כ"ו) , וארץ מואב בנגב אמורי , והנה נאסר לישראל לקחת ארץ אשר היתה בעת בואם לארץ ביד עמון ומואב , אך ארצם אשר היתה ביד סיסון בעת ההיא איתו לקחו , וכן נאמר , וכל ערי הגלעד וזכני ארץ בני עמון (יהושע י"ג כ"ג) , ושלח מלך עמון ליפתח להשיב לו את ארצו אשר לקח מיד סיסון , ויפתח השיבו , לא לקח ישראל את ארץ בני עמון , כאשר לא לקח את ארץ מואב , כ"א ארץ סיסון האמורי . ומה שאמר מארכוֿן ועד יבוק לא על כל הארץ אשר בין הנהרות האלה אמר , כי רובה לקח סיסון ממלך מואב . (טו) במדבר עד ים סוף , כמו שנאמר ויסב אהים את העם דרך המדבר ים סוף (שמות י"ג י"ט) , אמנם רש"י פי' עד ים סוף בדומה של ארץ חדום , כרחה דעתו כי המדבר הזה איננו בין מצרים וים סוף , כ"א בין ים סוף לארץ חדום , ובמדבר הזה הלכו בנסעם מהר ההר לסבוב את ארץ חדום , כמו שנאמר ויבכו מהר ההר דרך ים סוף לסבוב את ארץ חדום (במדבר כ"א ד') . ובאמת יקשה כוונת הכתוב , לא ידענו מה זה שלח יפתח להגיד שהלך ישראל במדבר עד ים סוף ? אם לא שנקבל הנראה מדעת רש"י ז"ל , ואז שלח יפתח להגיד זה , לתת תוקף למה שאמר לא לקח ישראל את ארץ מואב , וכך אמר : הלא תראה , שנאמר ב

ישראל במדבר ערבים סוף ויבא
 קדשה : (יז) וישלח ישראל
 מלאכים אל מלך אדום לאמר
 אעברה נא בארצה ולא שמע
 מלך אדום וגם אל מלך מואב
 שלח ולא אבה וישב ישראל
 בקדש : (יח) וילך במדבר ויסק
 את ארץ אדום ואת ארץ מואב
 ויבא ממזרח שמש לארץ מואב
 ויהנוי בעבר ארנון ולא באו
 בגבול מואב כי ארנון גבול
 מואב : (יט) וישלח ישראל
 מלאכים אל סיחון מלך האמרי
 מלך השבון ויאמר לו ישראל
 בעברה נא בארצה עד מקומי :
 (כ) ולא האמין סיחון את-

הערויף , דיוטע ישראל ויידר אין דער
 וויסטע , בין צור בינונוצע . זיא ווארן
 נעמליך נאך קדש גקאמן . (יז) אונד
 שיקטן היר אבגואנדטע , אן דען קעניג
 פאן אדום , מיט דער ביטע : לאס מיך
 דורך דיין לאנד ציהן ! אבר דער קעניג
 פאן אדום גאב קיין גהער . זא שיקטע
 מאן אויך אן דען קעניג פאן מואב , אונד
 ער וואלטע עס ניכט צוגעבן . נאכדעם
 גון ישראל צו קדש פתוויילט האטע .
 (יח) גינג עם ויידר אין דיא וויסטע ,
 אומצאג דאז לאנד אדום , אונד דאז
 לאנד מואב , קאס אן דיא מאהגענזייטע
 דעס לאנדס מואב , אונד לאגרטע זיך
 אום אופדעם ארנון . מואב'ס גביהט
 אבר בטחאטן זיא ניכט , דען דער ארנון
 מאכט מואב'ס גרענצע . (יט) דהיר
 שיקטע ישראל אבגעזאנדטן אן סיחון ,
 דען קעניג פאן אמרו אונד חשבון , אונד
 לויסן איהן ביטן . לאס מיך דאך דורך
 דיין לאנד , כיון אן מיינן ארט ציהן .
 (כ) אברהם יחוק טרויעטע ניכט , ישראל
 דורך

רש"י

באור

כנען : (יז) אעברה בארץ . מדרום לגבול ליכנס
 לארץ כנען : וגם אל מלך מואב . שהיתה ארצו
 בסוף ארץ אדום במזרח של אדום ובדרומה של
 ארץ ישראל : ולא אבה . משא רמזה במורה באשר
 עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים
 ביצר כסס אדום לא בתכוס לעצור כך מואב לא
 כתנו לעבור : (יח) וילך במדבר . מן המעבר
 למזרח במזרח דרומי של אדום ומואב : ויהב את ארץ
 אדום . כל דרומה : ואת ארץ מואב . כל דרומה
 וכשהגיע למקומו דרומי מזרחי פנה אל הצפון לשבוע
 את מוצר המזרחי : ויבא ממזרח שמש אל ארץ מואב
 ויחזון בעבר ארנון . לסוף מורחה של ארץ מואב
 נסח התחילה ארץ סיחון ועגו וכיבשו עבר הירדן
 במזרח ארץ כנען ועברו הירדן וכבדו לה לארץ
 כנען

ישראל לקדש ושלחו אל אדום ומואב , ולא
 כתתום לעבור בארצם הסנו את ארץ אדום
 ומואב , וחזרו והלכו במדבר עד ים סוף , ולא
 באו כלל בגבולס , ואיך תאמר עתה שלקחו
 מנחלתם ? והכתוב הזה כלל ואחריו פרט ,
 ושעורו כך : כי בעליהם מואבים (ובאושד
 ארץ אדום וישב) וילך ישראל במדבר עד ים
 סוף , כי בבואם קדשה שלחו מלאכים כו' ,
 ולא אבה כו' וילך במדבר ויסק את ארץ כו' .
 (יז) וישב ישראל בקדש , שעורו , אשר ישב
 ישראל בקדש להמתין עד תשובת המלאכים
 אשר שלחו , שבו והלכו במדבר , וכל זה בשביל
 שלא רצו לקחת ארץ בחזקה אשר לא נתן להם ה'
 סוף , כאשר זכרתי , וטעם וילך כמו וישב וילך , כן

ישראל עבד בגבלו ויאסוף סיהון
את כל עמו ויחגו ביהצרה
וילחם עם ישראל : (כא) ויהן
יהוה אלהי ישראל את סיהון
ואת כל עמו ביד ישראל ויכנסו
ויירש ישראל את כל ארץ
האמרי וישב הארץ ההיא :
(כב) ויירשו את כל גבול
האמרי מארנון ועד היבק ומן
המדבר ועד הירדן : (כג) ועתה
יהוה אלהי ישראל הזריש את
האמרי מפני עמו ישראל ואתה
תירשנו : (כד) הלא את אשר
יורישך כמוש אלהיך הזרנו
תירש ואת כל אשר הזריש
יהוה אלהינו מפנינו אתו נירש :
(כה) ועתה הטוב טוב אהרה
מבלק בן צפור מלך מואב הרוב
רב עם ישראל אם גלחם גלחם

דורך זיין לאנד צידון צו לאסן , ער
צאג פילמעהר אללע זיינע טרופן צו
זאמן , לאגרטע זיך צו יהצה , אונד גרוף
ישראל אן . (כא) דער עוויגע , ישראל'ס
גאט , גאב סיהון אונד זיין גאנצעם
פאלק , ישראל אין דיא הענדע . זיין
שרוגן זיין אויפס הויפט , אונד
נאמן דאן גאנצע לאנד דעם אמרי
אב , דער דיועם לאנד אין בעזיין
האטע . (כב) זיין עראכרטן אלזא
דאן גאנצע גביהט דעם אמרי , פאם
ארנון אן , ביו צום יבק , אונד פאן דער
וויסטע , בין אן דען ירדן . (כג) זא
האט נון דער עוויגע , ישראל'ס גאט ,
דען אמרי אויסגטריבן , פאר זיינס
פאלקע ישראל , אונד דוא ווילסט זיין
ערבע זיין ? (כד) ניקט דאך ! וואו
דיך דיין געצע כמוש איינגעמן לעסט ,
דאן מאגסט דוא בויצן , וואס הינגעגן
דער עוויגע אונד גאט אונס עראכרן
לעסט , דאן וואללן וויר בהאלטן .
(כה) דינקסט דוא דין עטווא בעסר
(גלויבסט דוא מעהר רעכט צו דהאבן)
אלס בלק זאן צפער'ס , דאמאליגר
קעניג אין מואב ? האט ער מיט ישראל
גרעכט , אדר קריג מיט איהנן גפיהרט ?
(כו) דרייא

באור

רשי"ב

כמען דרך המזרח : (כב) ויירשו . מלכוכן ועד
היבוק . שאתם אומר שהוא שלך הם מסיחון לקחוס :
ומן המדבר ועד הירדן . מדברות היו שם לפני
הירדן

נוספה . (כב) מארנון עד יבק , מדרוס אל
צפון . ומדבר עד הירדן , ממזרח למערב .
(כה) הרב רב , האם דבר משפטים את ישראל
למען ישיבו לו את ארצו אשר לקחו מאלך אמרי ? או אם כלחם נס לקחת את הארץ
בחרבו ובקשתו ? גלחם כלחם , הראשון מקור בחולס בשקל בשאל בשאל דוד (ש"א כ"כ"ט) ,
והשני בפעל עבר (רד"ק) . ומה שכתב' ביהושע (כ"ד ט') ויקם בלק כו' וילחם בישראל , כנר

מכלל יופי

לראש ומנהיג : (כד) יורישך , ענין יורשה : (כה) הטוב טוב אתה , בוקף
ומלעיל ובפ"ח האלה , ובמקצת ספרים מלרע : הרב רב , ענין מריבה : גלחם
גלחם

בם: (כו) בַּשָּׁבֶת יִשְׂרָאֵל בַּחֲשֻׁבוֹן
 וּבְכַנּוּתֶיהָ וּבְעֶרְעוֹר וּבְכַנּוּתֶיהָ
 וּבְכָל־הָעָרִים אֲשֶׁר עַל־יְדֵי
 אַרְנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוֹעַ
 לְאֶהֱצִילָהֶם בְּעֵת הַהִיא :
 (כז) וְאַנְכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ
 וְאַתָּה עֲשֵׂה אִתִּי רָעָה לְהִלָּחֵם
 בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם בֵּין
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן :
 (כח) וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן
 אֶל־דְּבָרֵי יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו :
 (כט) וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה
 וַיַּעֲבֹר אֶת־הַגִּלְעָד וְאֶת־מִנְיָשָׁה
 וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפָּה גִלְעָד

וּמִמִּצְפָּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן :

רש"י

סידרו: (כו) על ידי ארכון. אצל ארכון שהיו
 ממונה וידעו שלא היה להם לעבור עליהם שקרי
 מסיחון כבשם שלקחם ממלך מואב: שלש מאות
 שנה. משכבו את הארץ בימי יהושע עד יפתח
 מכאן יש ללמוד שנת הסופטים הנזכרים עד הנה הם
 שני השעבוד של כל אומה נמנית בתוך ימי הסופט
 אם לאו שנינו בהדר עולם יהושע פרקם את ישראל
 עשרים ושמנה שנה ואין לו מקרא ממי ללמוד עמניא
 ארבעים שנה ושני שעבוד של פושן רשעים בכללם
 אחריו אסוד שמנים שנה ושמנה עשרה שנה שעבוד
 של עגלון בתוכה הרי קמ"ח שנה דבורה ארבעים
 שנה ושני שעבוד יבין בתוכה הרי מאה ושמנים
 ושמנה שנים אחריו שבע שנים של שעבוד מדין
 וארבעים של גדעון ושלוש של אבימלך הרי רצ"ח שנים
 אחריו ב"ג של חולע וב"ב של יאיר אלא שעלתה שנה
 אחת לשניהם וי"ח של בני עמון עד שלא בא יפתח
 הרי שלש מאות: (כט) עבר בני עמון. אל בני
 עמון

(ל) דר"י הונדרט יאהרע איוט'ס
 בר"יטס, דאס ישראל חשבון אונד
 איהרע לאנדשטעטע, ערוער אונד
 איהרע לאנדשטעטע, אונד אללע
 שטעטע אס ארנון, אין בויץ האבן,
 ווארום האבט איהר אין דיור לאנגן צייט,
 ניכטס צור ווידרעהאלטונג גטאהן?

(כז) וואס מיך בטריפט, איך האבע
 דך ניכט בליידוגט, אונד דוא טוהסט
 זא איכל אן מיר, מיך צובקריגן. דער
 עוויגע, דער אללדיגער, ריכטע נון
 צווישן דען קינדרן ישראל, אונד דען
 זעהנן עמון'ס. (כח) דער קעניג דער
 קינדר עמון אבר, אכטטע ניכט אויף
 דאז, וואס יפתח איהם זאגן לים.

(כט) דא ווארד איין געטליכר מוהט
 אין יפתח רעגע, ער צאג הורך גלעד
 אונד מנשה, נאך מצפה גלעד, אונד
 פאן מצפה גלעד הינאיבר צו דען זעהנן
 עמון'ס

(ל) וירר

באור

פירשתי במקומו. (כז) ואנכי, ואס עלי
 תלוותיך, הנה לא חטאתי לך. (כט) רוח
 ה', רוח גבורה מן קדם ה'. על יפתח, רוח
 ה' לא יהיה על האדם, כי אס תעיר את לבנו
 בקרבנו לעשות כדבר ה', ושימוש על זה כשימוש
 ב"ת, כמו על חרנדך תחיה (בראש' כ"ז מ'),
 שפירושו בחרנדך, אע"פ שזאת ב"ת העור
 וזאת ב"ת המקוש. או היא במקוש בקרב,
 וכן מצאנו וכפשו עליו תאכל (איוב י"ד כ"ב),
 עלי לבי דוי (ירמיה ח' י"ז) שהם במקו' בקרב.
 מצפה גלעד, שם היה מחנה ישראל כ"ש ויחנו
 במצפה (לעיל י' י"ז). עבר בני עמון, אל
 בני עמון אשר חנו בגלעד, כ"ש (שם שם).
 (לא) והעלתיהו

מכלל יופי

גלחם, הראשון מקור בחולם, בשקל נשא נשאל דוד, והשני נפעל עבר שהוא פתח:
 (כו) על ידי ארנון, כמו שהיד מוכנת לכל אדם לכל צרכיו כך נקרא המקום
 המוק

עמו'ם ! (ל) אויך טאהט יפתח אויך
 גליבדע רעם עוויגן צו עהרן , אונד
 שפראך : ווען דוא עמון מיר אין דויה
 הענדע גיבסט ? (לא) זאָ וואָלל דואו ,
 וואס אויס מיינר הויזטירע מיר צו ערסט
 ענטגעגן קעמט , וואן איך גליקליך פֿאָן
 דען זעהנן עמו'ם צו ריק קאמע , דעם
 עוויגן גווידמעט , אָדר צום גאַנצאַפֿער
 בשטימט זיין . (לב) נון צאָג יפתח הין
 צודען זעהנן עמון , מיט איהנן צושטרייִ
 פֿון , אונד דער עוויגע גאַכ זיא אין זיינע
 האַנד . (לג) ער מאַכטע איינע זעהר
 גראַסע גיירלאַגע אונטער איהנן . פֿאָן
 ערווער אָן ביז גען מניח , צוואַנציג שטע־
 טע , אונד ביז אבֿל כרמים , זאָ ראַם
 דייה זעהנע עמון גאַנץ גרעה מיטיגט
 וואורדן פֿאַר ישראל . (לד) הירויף
 גינג יפתח גען מצפה נאָך הויזע , אָבד
 זיהע ! היר קאם זיינע טאַכטער איהם
 ענטגעגן , מיט פויקען אונד טאַנץ . זיא
 וואָר דאָן איינציגע קינד , ער האַטע
 אַויסר איהר , וועדר איינן זאָהן נאָך
 איינע טאַכטער . (לה) ער ערבליקטע
 זיא אונד צעררים זיינע קליידר , שפראַך :

באור אד

(ל) וַיִּדְרֹךְ יַפְתָּח נָדָר לַיהוָה
 וַיֹּאמֶר אִם־נָתַחַן תְּהֵן אֶת־בְּנֵי
 עַמּוֹן בְּיָדִי : (לא) וְהָיָה הַיּוֹצֵא
 אֲשֶׁר יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵּיתִי לְקִרְאָתִי
 בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
 לַיהוָה וְהִעֲלִיתִיהוּ עֹלָה :
 (לב) וַיַּעֲבֹר יַפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן
 לְהִלָּחֵם בָּם וַיִּהְיֶם יְהוָה בְּיָדוֹ :
 (לג) וַיִּבֶם מַעְרֹועֵר וְעַד־בּוֹאֶף
 מְנַיִת עֵשָׂרִים עוֹר וְעַד אָבֶל
 כְּרָמִים מִכְּהַ גְדוֹלָה מְאֹד וַיִּכְנְעוּ
 בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
 (לד) וַיָּבֹא יַפְתָּח הַמְּצַפֶּה אֶל־
 בֵּיתוֹ וְהִנֵּה בָתוֹ יֹצֵאת לְקִרְאָתוֹ
 בַּתְּפִים וּבְמַחְלוֹת וְרַק הִיא
 יְחִידָה אֵין־לוֹ מִמֶּנּוּ בֵּן אִוֶּבֶת :
 (לה) וַיְהִי כִּרְאוּתוֹ אוֹתָהּ וַיִּקְרַע

רש"י אה

עמו'ם : (לג) אבֿל כרמים . מיסד כרמיו :
 (לה) הכרע
 וְהִעֲלִיתִיהוּ עֹלָה , אִם רָאוּ לְעֹלָה . וּכְפִי דְבָרָיו , וְדָבָרֵי
 אֲבִיו , וַיִּוְהֵעֲלִיתִיהוּ בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר כָּמוֹ שִׁכָּה אֲבִיו
 וְאָמוֹ . יְפִי וְהִי'לֶה' אִם אֵיכּוֹ רָאוּ לְעֹלָה , אִם הִעֲלִיתִיהוּ עֹלָה , אִם רָאוּ לְעֹלָה . וּכְפִי דְבָרָיו , וְדָבָרֵי
 דו"ל אִם קָבֵלָה הִיא בִּיד' עֲלֵינוּ לְקָבֵלָה , ע"כ' וְנֹאסֵן זֶה פִי' נֶס הַרְלָבָנ' , וּכְפִי תְרַנְמֵתִי . וְטַעַם
 וְהִי'לֶה' כְּמוֹ הוּא אֲשֶׁר לֶה' דְּשִׁמְיָאֵל (ס"א א' כ"ח) , פִי' מִיּוֹסֵד לְעֲבֹדַת הַסֵּם . (לד) וּבְמַחְלוֹת ,
 ת' וּבְחֲנֻנֵי , וְהו' הַרְקִידָה ע"פ מַעֲרַכ' וְסִדָּה , כִּל"א (ט"א) . וּכְפִי כֹאמ' תְּשַׁמַּח בְּתוֹל' בְּמַחְלוֹת . שְׂנֵקֶר'
 כֵּן עַל אִם הַכְּלִי הַחֲלוּל שְׁעִלּוֹ הִי מִנְּכִיץ , וְעַל הַכְּלִי הַזֶּה כִּתְב' בְּעַל שְׁלֵטִי נִגְדוֹ , שֶׁהו' הַנִּקְרָא כִּל"א
 סִיסְטְרוֹם , כִּל"א (קְלִינְאִיזוֹן) . מִמֶּנּוּ , כְּמוֹ מוֹנֵה , וּכְפִי אֶתְסוֹר מִמֶּנּוּ (יְהוֹשֻׁעַ א' ז') וְנִמְסַר
 עֲלֵיהֶם בְּמַסֹּדָה . (לה) הַכְּרַע

מכלל יז פי

המוכר יד : (לב) אבֿל כרמיו , מישור : (לד) אין לו ממנו בן , בא מלת מן כענין
 חוץ , פי' אין לו חוץ ממנה בן או בת , והמסו' עליו חמשה סבירין ממנה וקריון ממנו :
 (לה) הכרע , ענין הכנעה : הכרעתי , לנקה נמצאת : בעברי , ענין השחתה :
 פציח

אֶת־בְּגְדָיו וַיֹּאמֶר אֲהֶה בְּתִי
הַכְרַע הַכְרַעַתִּי וְאֶת הָיִת
בְּעַכְרִי וְאֶנְכִי פְצִיתִי פִי אֶל־יְהוָה
וְלֹא אוֹכַל לְשׁוֹב : (לו) וְהֵאמֶר
אֱלֹוֹי אָבִי פְצִיתָה אֶת־פִּיךָ אֶל־
יְהוָה עֲשֵׂה לִי כַּאֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּיךָ
אֲחֵרִי אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ יְהוָה
בְּקַמּוֹת מֵאִיבֶיךָ מִפְּנֵי עַמּוֹן :
(לו) וְהֵאמֶר אֶל־אֲבִיךָ עֲשֵׂה
לִי הַדָּבָר הַזֶּה הַרְפֵּה כִּמְנֵי
שְׁנַיִם חֳדָשִׁים וְאֶלְכָה וְיִרְדַּתִּי
עַל־הַהָרִים וְאֶבְכֶּה עַל־בְּתוּלֵי

אנכי רש"י

(לו) הכרע הכרעתני . לשון נקבה ולמה לו
לכבדתי אחותי כלה : היית בגובי . כל דמי בקבד
קבחת את דגלי : (לו) וירדתי על ההרים . טעון
ילכה הוא ודונסתו על גנותיה וברחובותיה כולו
יילל יורד בכבי הממזגם בכבי עד שנושו ממכתב .
ומדרכה אנדה דורשו רבי תחומא על הכדים לפני
הקדרין

אך , מיינע טאָכטער ! דוא שלעגסט מיך
צו באָדן — דוא מיר איין גענענשטאָנד
דעם בטריבניסעם ! — אָבד אַיך
דאָב' איינמאַל מיינן מונד דעם עוויגן
אויפֿגטאַהן , אַיך קאַן ניכט צוריק .
(לו) זיין עכוּוירטע איהם : מין
פֿאַטער ! דאָסעט דוא דיינן מונד דעם
עוויגן צו עהרן אויפֿגטאַהן , זא טוה מוט
מיר , וויא אויס דיינס מונדע גפֿאַהרן .
האַט היך יא דער עוויגע ראָכע איבן לאַ
סו , אן דיינן פֿייגדן , דען זעהנן עמון'ס .
(לז) (אויף דעם פֿאַטער'ס ערקלעהרן)
שפראך זיא : עס זאל אן מיר דיוס פֿאַלל־
צאנן ווערדן , נור לאַס מיר צווייג
מאַנאַטע פֿרוסט , דאַס אַיך אַיך דען
איינזאַמן טעהלרן דעם גבירגס וואַנדלע ,
מיינן יונגפֿרויענשטאַנד בוויינע , אַיך
דען

כאור

הכרעתי , לשון נקבה , חומה לו לכבדתי
אחותי כלה (רש"י) . והוא מהפעיל משורש
כרע , וענינו כפל על ברכים (קניען) , וכפאל
על שברון רוח ותוגין נפש (גבייגט) . ואה ,
אשר את יחידתי , כל נחמתי בעניי , מהיו
בתוך עוכרים שלי ! כלומר , בתוך הדברים
העוכרים אותי וממררים את חיי . ואנכי ,
ומי דברו במר נפשו , התחזק ואמן את לבבו ,
ואמר ואנכי לא אשיב את דברי , כי פניתי פי אל'ה' . (לו) אחריו אשר עשה כו' , הלא
עשה ה' לך נקמות מאויבך , ומה לי עוד , די לי ראית שונך וידך בעורף אויבך , אעומה
הפעם כי שבעתי שמה . (לז) והאמר , ויאשר אמר עד הנה , עדיין לא היתה יודעת
מה נדר לעשות לה , אע"פ שהרגישה שהנדר נוגע בה , אבל עתה נראה שאמר לה את דבר
הנדר , לכן השיבה , יעשה לי הדבר הזה , אך השמיט הכתוב וקוטר לשוכי כדרכו . וירדתי
על ההרים , אל הנקעות שבין ההרים וטודאי היה זה מקום שיחס , ככון למרי נפש לשפך
שם שיחס , וההולך במקום ההוא , פעם יורד ופעם עולה . בחולים , מן השמות אשר לת
יתפרדו , כמו קיים . וזה כוונת רש"י ז"ל שכתב בסמוך , מדלא כתיב בתולותיה , משנ' בתולות
מעש

מכלל יופי

פצית , ענין פתיחה : (לו) וירדתי על ההרים , יש מפרשים אוחו מענין אריד בשיחי ,
וירד וריד בענין א' , ור' יונה פי' שהוא כמו ועליתי , והנכון כמשמעו וירד' מהמצפה
ללכת על ההרים , כי ביה יפתח במצפה הו' , והמצפה גבוהה על ההר' ואמרה אפרד
מב"א ואתבודד , אווירדתי כנגד העטק , בין המצפה וההרים : יב(ו) שכלת

דען ארמען מיינר פריינדיגן . (לח) ער שפראך : זא געהר דען . — ער ענטש לים זיא אויף צווייא מאנאטע , זיא גינג דין מיט איהרן פריינדיגן , אין דאז גביר גע , בוויינטע איהרן יונג פרויענשטאנד . (לט) קאם , נאך פֿרלוויף דער צווייא מאנאטע , צו איהרם פֿאטר צוריק , אונד ער פֿאלצאגאן איהר דאז גליכדע , זועלכס ער גלאבט האטע . איהר בליב אלאז איין מאן אונפֿקאנט . עס וואָרד דירויף איין גועץ אין ישראל . (מ) דאָס אַללע יאהרע ריא טעכטר ישראל'ס הינג גינגן , יפּתח'ס טאָכטר צו בקלאָגן , פֿיער טאָגע אים יאהרע .

יב (א) אפֿרים'ס טרופֿפן וואָרדען אויפֿגבאָטן , זיא גינגן איבר דען יררן

אַנכי ורעייתי : (ורעותי קרי) (לח) ויאמר לכי וישלח אותה שני חדשים ותלך היא ורעותיה ותבך על בתוליה על ההרים : (לט) ויהי מקץ שנים חדשים והשב אל אביה ויעש לה את גדרו אשר נדר והיא לא ידעה איש ותהי חק בישראל : (מ) מימים ימימה הלכנה בנות ישראל לתנות לברת יפתח הגלעדי ארבעת ימים בשנה :

יב (א) ויצעק איש אפרים ויעבר צפורה ויאמרו ליפּתח

באור

רשי

משע"כ , כונתו שנתוליה כננה מן שם בתולים , ולא מן בתולה , וטעמו כמו אשה בנתוליה יקח (ויקרא כ"א י"ג) . (לט) ויעש לה את נדרו , עשה לה בית והכניסה שם , והיתה שם פרושה מבני אדם ומדרכי עולם (רד"ק) . ודעת חז"ל ידוע . והיא לא ידעה איש , לדעת חז"ל יבן זה מוזמן הקודם למעשה ולדעת המפרשים אף מוזמן אחר המעשה כל ימי חייה . וחרגי חק , כן נאמרו ל"כ על חק , כי חקד וחק כניך היא (ויקרא י' י"ג) , או הוא כדן פעל לפני הפעולה אשר לא ישמור המין והמספר . והפסוק הזה מחובר לשל אחריו כלומר , היה חק שתלכנה בנות ישראל ט' . ולדעת יוכתן היה החק שלא ידיר אדם לעתיד כן , ולדבריו אינו מחובר , אך דבריו חסרים מן הספר . (מ) לחנות , לקונן ולבכות על בתוליה עמה , או פי' לתנות להשיאה ולנשמה ארבעת ימים , כי כל השנה היתה עתנודדת , כמו האנשים הסערים בנשים , והחק הזה עשו עמה כל ימי חייה (רד"ק) . ולפירושי הש"י יהיה טעם לתנות כעשם שם יתנו נדקו' ה' (לעיל ה' י"א) וראוי לתרגם (יפתח'ס טאכטר דורך גשפרעכע צו אונטרהאלטן) . ארבעה ימים , זמן של ארבע ימים רטופים , ובאלה הימים אה שנים ואלה באים עד שהיו כולם אגלה .

הכסדרין טמא יטלוו כתח לכדריך : (לט) ותבך על בתוליה . מללא כתיב על כתולותיה טמאב בתולים מטע : (לט) ותסי חוק . נודו שלא יעשה אדם עוד בן שפילו הלך אלל סנחם או נא אללו היה ממיר לו נדרו ועמדו בנדולתן ושכין שניסם חברה וכסדרע מהם סנחם נהתלקה שבינה הימנו שכל' בדבריו הימים לפנים ה' עמו למדנו טכחוסו אינו עמו ויסתח הוכס בשחין וכיסול איברים שנאמר ויקבר בערי הנלעד ויש עוד לסמור ותסי חוק נוסדל מחובר לטקרא של אחריו : (מ) מימים ימימה תלכנה ונ' . הדבר הזה קבועו עליהם לחוק : לתנות . לקונן : **יב** (א) ויעבור נסוכה . ויעבור את הידן והלכו . היה חק שתלכנה בנות ישראל ט' . ולדעת יוכתן היה החק שלא ידיר אדם לעתיד כן , ולדבריו אינו מחובר , אך דבריו חסרים מן הספר . (מ) לחנות , לקונן ולבכות על בתוליה עמה , או פי' לתנות להשיאה ולנשמה ארבעת ימים , כי כל השנה היתה עתנודדת , כמו האנשים הסערים בנשים , והחק הזה עשו עמה כל ימי חייה (רד"ק) . ולפירושי הש"י יהיה טעם לתנות כעשם שם יתנו נדקו' ה' (לעיל ה' י"א) וראוי לתרגם (יפתח'ס טאכטר דורך גשפרעכע צו אונטרהאלטן) . ארבעה ימים , זמן של ארבע ימים רטופים , ובאלה הימים אה שנים ואלה באים עד שהיו כולם אגלה . **יב** (א) ויצעק , התאספו ע"י הכרוה , בל"א (אופניטן) . ושה שכל אפרים יותר משאר השנעים , נראה לפי שנלעד היה לחני שנע מנשה , כ"ש ויהיו הנלעד (יהושע